

Velikan nekega časa in nekih poti

Ko se gromozansko, neizprosno kolo vesolja, ki vsakomur odmerja čas, za trenutek ustavi, priletijo neznane ptice, ki nosijo črne pentlje. Včasih jih odvržejo - nekoč bo na eni izmed njih izpisano naše ime - takrat se tanka, nevidna nit, ki nas veže na tostranstvo, sesuje v prah, in večno potovanje se začne znova. Zvezde sestavijo novi mozaik, novi prostor, novi čas ...

Premraženi in umazani od cestnega prahu poskačemo s kripe starega kamiona, povsem na koncu ravnice doline Llanganuco. Odsevi Huascarana, Chacraraja, Huandoyev so brezbrizno metali mogočne podobe sten na rjavkasto preprogo trav. Tukaj bo naše nadaljnje tritedensko domovanje. Spominjam se, kako sem požiral slino, jo potiskal po suhem grlu in buljil naokoli v prepadne stene. Že prej smo se razdelili v naveze. Franček in Marjan, Dani in Janko, Ivek in Tonč, Matjaž in jaz.¹ Tako smo tudi postavljali šotore. Seveda smo si med sabo pomagali in včasih ponagajali, da je bilo bolj zanimivo. Tabor je bil kmalu postavljen in na vrsti je bila aklimatizacija. Nismo se odpravili na hrib, ker je bilo premalo časa, ampak smo se zapodili za žogo. Dvajset minut aktivnega nogometa je bilo dovolj, da smo popadali po tleh. Višina je naredila svoje. V štiriindvajsetih urah smo namreč prišli iz Lime na 3700 metrov. Glavobol, šibek želodec, tako nekako je minila noč. Nekje od daleč sem slišal Frančka in Marjana, ki sta zgodaj zjutraj zapuščala bazo. Naslednji dan sta za aklimatizacijo preplezala prvenstveno smer v južni steni Pisca.

"Dobra smer, vendar ne pretirano težka, ravno prava za začetek," je dejal Franček ob vrnitvi.

Marjan ga je popravil, da je bilo ponekod vendarle precej težko.

"No, no, Marjan, nisi še navajen te višine ..."

Nedaleč stran od nas so imeli postavljene šotore Italijani. Ko so izvedeli, kaj sta splezala, se jim je v trenutku podrl svet. Več plezalcev je prišlo v Peru samo zato, da bi preplezali prav to smer; to je bil glavni cilj njihove odprave. Razočarani so si v Piscovi steni izbrali novega, ki žal ni bil tako markanten. Ko so v naslednjih tednih videli, kakšne prvenstvene smeri sta Franček in Marjan splezala, zamere ni bilo več. Bili sta samo še občudovanje in spoštovanje ...²

Na vrhu Eigerja
Foto: Danilo Tič

Z Majzlom sva malo zamudila, namesto zvečer sva prišla pod Eiger naslednji popoldan, in ko sva prečkala travnate vesine Jungfrau, sva videla, kako je nekdo tekkel za nama.

"Halo, Milč, Majzl, počakta, no!" Bil je Franček.

Kmalu je bil pri nama. Malo nama je bilo nerodno, ker sva pač zamočila.

"Si naju čakal? Kje si bil?" ga vprašam.

"Heckmairjevo sem soliral, šest ur; jutri pa gremo v našo 'ruto'."

¹ Franček Knez-Marjan Frešer, Danilo Tič-Janko Korent, Ivan Šturm-Anton Žunter, Matjaž Pečovnik - Majzl-Milan Romih - Milč. Odprava v Ande leta 1982.

² To je bilo junija 1982.

Franček na
Matterhornu
leta 1980
Foto: Danilo Tič

"Kaj, v šestih urah si jo soliral? Ne se *zajebavat*! A veš, kaj je to, v šestih urah preko severne stene Eigerja? Tega ni še nihče naredil."

"Ja, saj bi jo lahko še prej, če bi šel postavljat čas. Ker vaju ni bilo, sem šel v steno kar tako, za 'gušt', za dušo. Res sem užival."

Naslednji dan smo bili že zjutraj zelo visoko v steni. V desnem delu smo imeli načrtano novo linijo. Žal nas je snežni vihar pregnal in smo morali zbežati v dolino. Po dveh dneh čakanja je moral Franček domov, ni imel več dopusta.

"Pa daj, greva midva tudi, ne boš hodil zdaj na vlak, če imamo avto," mu rečem.

"Ne," odvrne. "Vidva ostanita in ga splezajta, prej mi ne pridita domov ..."³

Tista noč, tisti bivač v spodnjem delu Hörnlijevega grebena sta bila tudi nekaj posebnega. V steno smo vstopili štirje, Franček in jaz ter Dani in Matjaž. Dobro smo se poznali in bili prijatelji. Za gondolo nismo imeli denarja, tako da smo šli pod steno peš. Kratek spanec v šotoru in nato ob kakšnih enih v steno, brez opreme za bivač. Poskušali smo preplezati prvenstveno, levo od Schmida. Žal je Danija in Matjaža presenetil plaz zapadnega kamenja. Ni bilo preveč hudo, počena čelada, počeno zapestje in nekaj krvi, tako da sta lahko sama sestopila. Midva sva nadaljevala. Pod navpično trikotno steno pa sva doumela, da imava s sabo premalo opreme za tako mogočno skalno bariero. Potem so sledile neskončno dolge prečke proti Schmidu, sam steklen led z zelo malo varovanja in po Schmidu na vrh. Sestopila sva po Hörnliju, na vrhu ni bilo dosti časa za počitek. Kmalu naju je ujela noč. Čelki nista dajali več svetlobe. Kakšnih tristo metrov pred koncem sva se zaplezala preveč v desno v zahodno steno. "Nič, Milč, tukaj bova bivakirala."

"Ja, prav, če ti tako rečeš. Samo ... saj veš, da nimava nič zraven."

"No, teh nekaj ur bova že vzdržala," in že je kopal v grušč na ozki polici. Kamenje, ki je letelo čez steno, je grobo razklalo nočno tišino. Sedela sva povsem skupaj, mokra od potu in s premočeno obleko in mráz se je vedno bolj zažiral v naju.

"Stari, zebe me," mu rečem.

"Mene tudi," mi odvrne.

"Stari, *ful* me zebe!"

"Mene tudi, Milč. Zdrži!" in se še bolj stisneva drug k drugemu.

Moral je občutiti, kako me je treslo.

Slekel si je vetrovko in mi jo pomagal obleči.

"Daj, segrej se, mene ne zebe tako močno."

Mislim, da sem jo imel na sebi več kot uro, preden sem se segrel in jo je hotel vzeti nazaj. Tisto noč mi je med drugim dejal: "Veš, Milč, prijatelja si ne moreš kupiti, in ko ga imaš, ga imaš za vedno ..."⁴

Končno je prišel tisti konec tedna, ko smo se lahko vsi zbrali v Črnem Kalu. Tako smo si obljubili, ko smo se vrnili izpod Čo Oja, iz njegove južne stene, iz ledenih previsov Katedrale. Marjan si je že toliko pozdravil omrzline, da je lahko plezal s povezanimi prsti. Ves dan smo plezali, potem pa v gostilno. Seveda smo pili refošk. Takrat sem Frančka prvič videl malo bolj globoko pogledati v kozarec. Nasmejan je sledil tempu vseh ostalih in je imel prav tako kot mi vsi od vina črn jezik in bil je črn okoli ust. Kako smo se vrnili pod steno, se ne spomnim več točno. Lastnik gostilne nam je dal še dve steklenici za zraven, malo smo se porazgubili.

"Milč, Dani, zbudita se! Na cesti smo," naju je tresel Franček. "Na cesti smo zaspali!"

Zaslepljujoča svetloba avtomobilskih žarometov nam je bleščala v oči in jezni vzkliki voznika so bobneli prav blizu naših ušes. Ko smo držeč se za roke lovili ravnotežje po ozki stezi, ki je vodila skozi grmovje pod bariero Črnega Kala, je Franček modro izjavil: "Če bi ti sti voznik avtomobila vedel, kako smo *najebali* v južni steni, se gotovo ne bi tako drl na nas ..."⁵

Do Ljubljane z vlakom, potem z avtobusom do Mojstrane in nato štop do Aljaževega doma. Če je bila sreča z nami, smo ga dobili, če je ni bilo, smo šli peš. Takrat je nisva imela.

"Ne bi bilo slabo, da bi si kdo izmed nas omisliš avto," je napletal Franček.

"Ja, prav imaš," mu odvrnem, "to je res mimo. Nove tenisne, žulji, težak nahrbtnik. Če greva celo pot peš, se ustaviva v Vratih na pivu."

"Velja, Milč, to si bova zaslužila."

Seveda sva šla na pivo, ker sva celo pot prepešačila.

Okoli naju se je kmalu zbrala gruča plezalcev, predvsem zaradi Frančka. Vsi so ga občudovali, saj je bil vendar Franček Knez! Njegove smeri so bile tabu, njegov slog plezanja veličasten.

"Kam gresta jutri?" ga nekdo vpraša.

"V steno, nekaj novega."

"Kje pa?"

"Desno od Čopa v zajedo, ki se pne od Zlatorogovih polic do roba stene."

"Uh, to pa bo smer!"

"Koliko prvenstvenih že imaš v steni, Franček?"

⁴ Plezala avgusta 1982.

⁵ Maja 1985.

"Ne štejem jih. Ne vem, kar nekaj."

"Kam greš letos, v Alpe?"

"Kaj misliš, bi se lahko dogovorili za kakšno predavanje na našem odseku? Drugo leto gremo v Ande."

"Kakšna je stena Huascarana?"

"Midva greva v Sfingo, Obraz, kako *izgleda* tisti raztežaj čez streho? Eni pravijo, da je treba zabiti dva dolga profilca ..."

Razgovor se je razvlekel, tako da sva namesto enega spila dve pivi.

"Zdaj pa greva, Milč, jutri bo za naju rana ura."

Pobrala sva nahrbtnika in jo mahnila proti steni.

Jaz bi sicer raje prespal v zimski bajti kot na drobnem kamenju pod steno, ampak s Frančkom ni bilo nič težko. Nevede je trosil naokoli tisto svojo pozitivno energijo, ljubezen do plezanja, srčnost in zagnanost velikega plezalca. Deset ur sva bila v steni, potem sestop mimo Luknje, nekaj požirkov hladne Bistrice, Aljažev dom in peš do Mojstrane.

"Kako jo bova poimenovala, Franček?" sem ga vprašal, ko sva utrujena sedela tik ob cesti z dvignjenima palcema, ker nama je zadnji avtobus že odpeljal.

"Maratonka naj bo!⁶ Kako so kaj tvoji žulji?"

Hitela sva po melišču. Bilo je strašansko lepo junijsko jutro. Začeno se je poletje. Polna sva bila velikih načrtov, forma se je stopnjevala, povsod smo nabirali kondicijo, trenirali in plezali.

"Milč, ta čas moraš izkoristiti, zdaj, ko študiraš, nikoli več ne boš imel toliko prostih dni za plezarijo, ti povem iz lastnih izkušenj. Tale služba ... najraje bi jo pustil, samo ne gre."

Jaz sem bil takrat prav močno zaljubljen in sem včasih pri kakšni plezariji izostal, ker mi ni šlo vse po načrtih. "Če boš našel ta pravo, te bo že razumela. Ne glej, no, tako otožno, saj si čisto mimo! Še prejšnji teden si bil poln smeha, same dobre stvari si mi o njej razlagal ... kako je lepa, kako te razume."

"Ja, prejšnji teden ja, zdaj pa je drugače. Pravi, da preveč plezam, da sem kar naprej v hribih, da me sploh ni ..."

Blíže sva bila steni, bolj je postajala navpična in previsna, izrazitejši in jasnejši je postajal njen rumenkast obraz.

"Vidiš streho, Milč?"

"Ja."

"Tam nekje bova šla čez."

Moram priznati, da nisem bil povsem sproščen. Vse skupaj je bilo videti precej zahtevno in je obetalo napeto plezarijo. Nisem imel dosti časa za razmišljanje.

Franček je že plezal prvi raztežaj, poč med ogromno lusko in steno je splezal brez klina, virtuosno plezanje, tako, kot je znal. V tretjem raztežaju v prečnici z velikimi majavimi bloki sem si moral prižgati cigareto in še eno, medtem ko je plezal, da sem laže ostal miren, ker je skala bila videti obupno slaba. On pa je mojstrsko obvladoval težave, še šalil se je vmes.

"Milč, tukaj se boš moral narediti lahkega, kot ptica. Ta klin pusti, če boš preveč tolkel, lahko gre vse skupaj dol ..."

Šest in pol dolžin vrvi, šest ur in pol v steni.

Tudi ob sestopu splezava prvenstveno.

Ko sva prišla na pot, ki vodi skozi Krmo, sva se ustavila in se ozrla nazaj.

"Nora linija, Milč!"

Povsem jasno se spominjam tega, kar mi je rekel potem.

"Ko bova stara in bova kdaj hodila po tej lepi dolini, se bova lahko s ponosom ozrla sem gor, v to skrivnostno steno, lepo si bo predstavljati, kako sva splezala najino smer."

"Ja, Franček, lepa in skrivnostna je, kot Mona Liza v Louvru."⁷

Bolj so leta minevala, manj smo se videvali, malo smo se raztepli vsak na svojo stran, vsak s svojo družino. Ampak kadar smo se srečali, si bil isti kot v naših mladostnih letih, preprost, svoboden, igriv ... poln zagona, idej. Naš odnos in prijateljstvo sta ostala enaka, kot da bi bili skupaj včeraj.

"Milč, a še kaj migaš? Še kaj plezaš? Pridite kaj naokoli, takšne dobre skale imam."

In takšen, Franček, ostajaš v nas za vedno, velikan nekega časa in nekih poti ... ●

Po vzponu preko Fortune; pod Eigerjem leta 1985 z Marjanom Frešerjem

Foto: Danilo Tič

⁶ Plezala 1. julija 1980.

⁷ Plezala v severni steni Malega Draškega vrha 27. junija 1984.